

עניין: ביטול איסור

בני יששכר חודש אדר מאמר ב' דרוש ז'

וביוון שבאנו לכל זה הדרוש, הנה אבאר לך מה דקשה על זה, כיון שכל הדברים הנאסרים על פי התורה חיותן משלש קליפות הטמאות אשר אין יכולין להתברר על ידינו, אם כן למה תהיה כזאת שלפעמים תתבטל חתיכת איסור בהיתר והוא נאכל עפ"י התורה, כגון שנתבטל בששים, או יבש ביבש ברוב, אבל תדע שהוא ממחשבות הצור תם, הוא ית"ש יודע אשר הניצוץ הטמון באותה חתיכה האסורה ביחוד יכול להתברר על ידינו, הנה ית"ש מזמין שתפול החתיכה האסורה הזאת לתוך ההיתר ותתבטל, ואכול יאכלו אותה עפ"י התורה ותתברר הניצוץ הזה, וכן תתבונן בהיפך, בדברים המותרים שחיותן מקליפת נגה אשר מוטל על ישראל לברר הטוב מן הרע, כאשר יש באיזה מקום דבר אשר אין הברור מגיע לנו כי הוא משוקע מאד, הנה היוצר בראשית פועל ומזמין שיבא הדבר לידי איסור, כענין הבהמה הטהורה הכשרה כשיש בה ניצוץ שאין היכולת ביד ישראל לברר, הנה יארע בה אחת מן הטרופות או בשחיטה או בבדיקה כדי שלא יאכל ממנה ישראל, הבן הדבר.

ועתה מהראוי לך להתבונן, כיון שהדבר הזה הוא מאת הש"י שהוא מזמין הדבר האיסור שיתערב ברוב היתר בכדי שיהיה ניתן באכילה כי יודע הש"י שזה הוא מכלל הברור הנמסר לישראל, ואם כן מצוה הוא בדוקא שיאכל ישראל החתיכה ההוא ולא יחמיר, כענין שאמרו רז"ל גדול הנהגה מיגיעו יותר מירא שמים [ברכות ה.], ופירש בזה הרב הקדוש בעל השל"ה נהנה מיגיעו היינו שייגע את עצמו בתורה ויודע להכשיר המאכל הזה עפ"י התורה הגם שיש בתוך המאכל דבר איסור הנה שב להיתר על פי כללי התורה, והאדם הזה אוכל המאכל ונהנה ממנו, הנה הוא גדול מן הירא שמים המחמיר. והוא כדברינו ממש, להיות הדבר הזה נסיבה מאת הש"י שיתברר המאכל האיסור ההוא, ולזכות יחשב לאדם האוכלו עפ"י התורה כי יתבררו הניצוץ"ק, והוא גדול מן הירא שמים שאינו רוצה לאכול מטעם שיש בו תערובות איסור,

הבן הדבר, על כן לדעתי הצעירה אין זה מדרך החסידות מה שכמה אנשים נוהגים סלסול בעצמם שלא לאכול מן שום מאכל שהיה עליו שאלת חכם הגם שהוא דבר פשוט ומבואר דינו להיתר כגון על ידי תערובות בששים וכיוצא, כי לדעתי אדרבא מצוה הוא, יאכלו ענוים וישבעו, כי הוא נסיבה מאת הש"י שישב האיסור להיתר ויתברר על ידי אכילת ישראל, ומה שאמרו רז"ל [חולין מד:] לא אכלתי מבהמה שהורה בה חכם, היינו דוקא במלתא דתליא בסברא^א, וכמו"ש הפוסקים.

רבי צדוק הכהן

מחשבות חרוץ אות כ'

האדם האוכלו, ואתה מחיה את כולם, והוא הניצוץ קדושה שמעלין בכל אכילה, ואפילו דברים האסורים יש בהם איזה ניצוץ קדושה המחיה אותם, אלא שהוא שם אסור בבית האסורים, שאינו יכול לצאת משם, דעל כן נאסרה אכילתו עד עת קץ דהש"י מתיר אסורים, וזה יהיה בביאת משיח בסעודת לויתן, שיבוער רוח הטומאה מן הארץ, [נאף בעולם הזה אפשר לפעמים שיתוקן על ידי תערובות, שמתבטל ושב להיתר, ודבר זה צריך שיהיה שלא מדעת וכונת אדם לבטל, דאין מבטלין איסור לכתחילה, רק שיתערב ממילא. כי בכונת אדם אי אפשר להעלותו ולהוציאן מבית האסורים מקום אשר אסורי המלך אסורים, שהוא במעמקי שלוש קליפות הטמאות. רק אפשר שיוזמן זה ממילא, על ידי בעל הסבות יתברך שמו, הרוצה בתקנת אותו ניצוץ, כדי להתגלות על ידי זה אורות יקרות דדברי תורה בעולם, על ידי נפשות יקרות שיוכלו לצאת ממאסר הקליפה על ידי זה. ויש בזה גם כן ענינים עמוקים בהודמנות תקלה דאכילת איסור לאיזה אדם, במה שלא ידע לזהר, והוא כאונס דרחמנא פטריה, ולמה עשה הש"י ככה. אבל גם זה מחשבות עמוקות מגדול העצה יתברך שמו לטובת בריותיו, ולפי שדבר זה הוא דרך תקלה ועשיית איסור - על כן אינו בא על ידי אנשים גדולים הראשונים דכמלאכי השרת, שאין הקב"ה מביא תקלה במידי דאכילה על ידם [תוספות חולין ה. ב] ואין כאן מקומו.] ודגוים עובדי עבודה זרה נקרא זבחי

דברים נחמדים

לבעל הבני יששכר חולין

והנה הענינים שאסרה התורה כגון תודת הבהמה חיה ועוף האסורים עפ"י התורה. וכן טריפות וכיוצא. הנה בעל כרחך גם בהם יש ניצוץ הקדושה והאיך יתבררו. ולמה אסרתם התורה:

התורה הקדושה אסרה אותם. כי יודע היוצר בראשית אשר ניה"ק שבבריות ההמה. המה מועטים. ומשיקעים מאוד בחומריות בביטול אחד מאלפים ורבות. והגיעה התורה לסוף דעתם של בני אדם. אשר הבידור ההוא אינו בכח האנושי. ואדרבא אם יאכל האדם הדבר האסור תשתקע נפשו נפש האדם ביותר:

ואם תשאל איפה אי"כ יתעלה הנה"ק שבתוך הבהמה הטמאה או בהטריפות וכיוצא כיון שאינו ראוי למאכל איש הישראלי:
הנה הש"י הפועל כרצונו בכל עלמין דיליה. הוא יפעול בעצמו כביכול הברור מה שאין ביכולת האדם עשותו (וכענין שכתבתי בפירוש תנא דבי ר' ישמעאל. שדרש בפסוק כי אני י"י המעלה אתכם מאמ"צ אלמלא לא העלתי אתכם אלא ע"מ שאין אתם מטמאין בשרצים דיי דרשהו משם):

והנה גם בבהמות וחיות האסורים וכן בטרופות. כשיהיה איזה ניצוץ קדוש אשר ראוי להתעלות ע"י ישראל. הנה יפעל הצור תם שיתגלגל הדבר. שישב האיסור להיתר עפ"י התורה. ודיינו יבש ביבש חד בתרי. ולח בלח בששים הנה יאכל האדם הישראלי המאכל ההוא אשר שב להיתר עפ"י התורה ויברור הנה"ק ע"י אשר ילך בכח האכילה ההוא לעבוד את הש"י. וכענין כל דברים המותרים:

והנה לפי"ז אין להחמיר אפילו לבעל נפש בענינים כאלה. כי זה הוא בהשגחה נפלאה מאת הש"י. אשר ישוב חתיכת האיסור להיתר. בכדי שיהיה לברות למו לישראל: